

Nyt Babel

#33

DENGANG STARWARS VAR NOGET VED - af Merete Bøye

FRIHEDSFÆNGSEL – af Penny

HVORDAN OPFATTER VI ONDSKAB? – af Knud Nyboe Rasmussen

TIL OPBYGGELSE (anmeldelse) – af Maria Louise Odgaard Møller

HOLBERG UDEN PIS (anmeldelse) – af Merete Bøye

TRINITATIS SØNDAG – af Nana Hauge

juni 2023

Leder

2023 blev året hvor den siddende regering afskaffede en helligdag til manges ærgrelse, vrede og forargelse.

Men må vi ikke spørge os selv, om vi har hjulpet til med at afskaffe denne helligdag? Holder vi egentlig helligdagene hellige? Eller har vi fyldt dem med alt muligt andet end det hellige og derved de facto afskaffet dem? Hvem kan efterhånden se forskel på helligdage og hverdage? Mange butikker har åbent, sportskampe finder sted søndag i kirketiden. På de skæve helligdage afvikles der maratonløb, kunstdage og koncerter.

Selv kirken vender blikket væk fra det hellige og er i gang med at sekularisere ritualer og indføre popsange og andre tiltag i gudstjenesten, der skal nedtone det kristne indhold.

Helligdagene lå lige uden foran vores dør. Kravet om gudsfrygt, offervilje, selvdisciplin og tjenersind gjorde. Den hellige almindelige kirke ligger der. Tydelig er den, nem at få øje på. Mange steder kan man, hvis man går op på en bakketop, se fra kirketårn til kirketårn, og i de store byer er afstanden endnu kortere. Klokkerne ringer tilmed hver dag, så de kan høres på et par kilometers afstand.

Vi kommunikerer som aldrig før med avisannoncer, kirkeblade, facebook og instagram. I Århus Stift har man betalt influencere i dyre domme for at henlede opmærksomheden på stiftets kirkegårde. Alligevel anklager vi kirken for at være usynlig og fjern.

Så taler vi om, at der er en alt for dyb kløft mellem kirken og verden. Kirken forskanser sig. Sproget er uforståeligt, salmerne er for lange og kedelige og gamle. Hvis bare, siger vi. Hvis bare sproget var anderledes, hvis der var nogle andre salmer, hvis bare der blev sagt det og det, hvis bare præsten stod på et ben, hvis bare der var popmusik i stedet for orgel, hvis bare sådan og sådan – så ville folk komme.

Alt det siger vi, selvom kirken er der helt åbenlyst. Den er der, når du har noget at fejre og når du er i sorg. Den er der uden for din dør til hverdag og til fest. De fleste steder er der gudstjenester hver søndag. Alle kan gå ind og være med. Hvis man er mere til foredrag, kor (både for voksne og

børn i alle aldre), kan man være med til det. Eller man kan gratis deltage i studiekredse og litteraturkredse. Man kan være med i sorggrupper og man kan få besøg af præsten, eller man kan bede om en sjælesorgssamtale hos præsten. Man kan være med i strikkeklub, madklub, babysalmesang og børnegudstjenester med billig mad, og selvom man ikke er medlem, kræves man ikke til regnskab for det. Man kan endda få sine børn døbt og konfirmeret uden at være med til at betale.

Spørgsmålet er derfor, om det ikke er os selv der har skabt kløften mellem kirken og os selv, fordi vi havde travlt med vores eget.

Dengang StarWars var noget ved

af Merete Bøye

Siden StarWars franchisen blev købt af Disney-koncernen, er der blevet produceret en lind strøm af film og serier, som foregår for længe siden i en galakse langt, langt herfra. Det hele er ved at være ret udvandet, og bortset fra Andor og de to første sæsoner af Mandalorianeren er det hele ret kedsommeligt og skematisk proppet med "strong female leads" og "the message".

Men det skal ikke få os til at glemme, at StarWars oprindeligt var en fantastisk samling af spændende, medrivende og evigt aktuelle fortællinger. Sammen med mine to sønner har jeg gænsket de to første trilogier. Der er stor forskel mellem den oprindelige trilogi og prequel-trilogien, men der er meget godt at sige om dem begge to.

Den oprindelige trilogi beskrives nok bedst som en fusion mellem genrerne science fiction og fantasy. Selvom den foregår i rummet og indeholder science fiction-elementer som robotter, rumskibe og eksotiske fremmede racer fra andre planeter, så er den ikke sat i fremtiden, men "a long, long time ago", m.a.o. i en mytologisk urtid. Også handlingen er mytologisk. Det er kampen mellem det gode og det onde – den lyse og den mørke side af Kraften – og det er derfor hele tiden let at se, hvem man skal holde med. Vi har de gode jedi-riddere mod den onde Kejser og hans onde imperium. Kejseren er utvetydigt ond, han er gjort af ren ondskab, han er Fanden selv, og derfor er krig imod ham altid det indlysende rigtige valg. Trilogien ender med, at det gode sejrer og hele galaksen jubler. Den oprindelige trilogi hører til i myternes rige, ligesom Ringenes Herre, Narnia-bøgerne og al den slags.

Prequel-trilogien foregår 20-30 år før den oprindelige trilogi. Trods sit flottere og mere fantastiske grafiske udtryk er den handlingsmæssigt mere "nede på jorden". Der er to historier i prequel-trilogien. Først er der den græske tragedie om Luke Skywalkers far, halvguden Anakin Skywalker (undfanget ved Kraften), som begår hybris, rammes af Nemesis og dømmes til en evighed i smerte og slaveri for Kejseren, efter at han har svigtet alle dem han kender og elsker, og hans hustru – som han ville frelse fra døden – er død af sorg på grund af ham. Det er det, grækerne kaldte ironi.

Den anden historie er en mudret og forvirrende fortælling om Imperiets tilblivelse. Den indeholder beskidte politiske intriger og svært gennemskuelige rænkespil og magtkampe, som står i skarp kontrast til de klare billeder af de fantastiske verdener, som vi bliver præsenteret for gennem overdreven brug af CGI, som vi i 2001 syntes var helt fantastisk, men som nu ikke virker helt overbevisende, men pyt med det. Det er handlingen, det handler om.

Ligesom i den oprindelige trilogi har vi de gode jedier, og her før imperiet sejrede var der masser af dem. Mens de på Luke Skywalker's tid må gemme sig og leve som fredløse, var de på prequel-trilogiens tid indflydelsesrige og færdedes hjemmavant ved hoffer og i parlamenter. Jediene er åbenbart indrulleret som en slags elitesoldater under den galaktiske republik's senat. Lidt ligesom riddere i middelalderen var kongens lensmænd (eller som samuraiene i Japan, der udgjorde en slags kriger-adel), men alligevel ikke helt, for jedierne har deres eget råd, som senatet plejer at lytte til.

Seerne holder selvfølgelig med jediridderne, og fordi de holder med republikken, holder vi også med republikken, som p.t. kæmper på to fronter: dels mod irriterende separatister, dels mod en handelsføderation, som begynder at tiltage sig mere og mere magt. Snart finder vi dog ud af, at ikke alle senatorer er lige fine i kanten, og kansleren har vist sin helt egen dagsorden, hvad den så end går ud på, og hold da op, hvor han ligner den onde Darth Sidious, som har forbindelse til den frafaldne Jedi Grev Dooku, der spiller en ledende rolle i føderationen. Så er Grev Dooku jo nok en af de onde, men næh, måske ikke helt, for han advarer jedirådet om, at Darth Sidious nu styrer hele republikken, og er det måske det, de vil have? Åh, nej, jeg får ondt i hovedet, det er for indviklet.

Der er en god scene, hvor Anakin er taget på picnic med senatoren Padme Amidala (som han er lun på), og han siger til hende, at han ikke bryder sig om politikere. Det man burde gøre, siger den 19-årige klogeåge, er at vælge nogle repræsentanter, som så skal sætte sig sammen og blive enige om, hvad man skal gøre, og så gøre det. Jamen det er sådan set også det, vi prøver, siger Padme, men det er bare svært, fordi folk tit ikke er enige. "Så må nogen tvinge dem til at blive enige", siger Anakin og afslører dermed sit udemokratiske sindelag.

En anden god scene er også mellem Anakin og Padme, hvor hun er i gang med at gennemskue kanslerens magtsyge planer for afskaffelse af demokratiet, og hun siger: "Hvad nu, hvis det demokrati, vi troede vi tjente, ikke længere eksisterer?" Et meget godt spørgsmål, når man

ihukommende den oprindelige trilogi sidder med bagklogskaben om, at republikken er godt på vej til at forvandle sig til Imperiet. Da kansleren kort tid efter proklamerer republikkens afskaffelse og grundlægger Imperiet, sker det til stående klapsalver fra senatet, og Padme siger til sig selv og senator Organa: "Det er altså sådan, friheden dør. Under dundrende bifald."

De to "gamle" trilogier er meget forskellige, og det tog mig nogle år at komme til at holde af prequel-trilogien (man skal lige komme sig over Jar-Jar og midiklorianerne), men hver gang jeg ser den, synes jeg, den bliver bedre. Den kan det samme som gode dystopiske romaner, nemlig fortælle noget sandt om menneskers fejlbarlighed og civilisationers skrøbelighed.

Frihedsfængsel

af Penny

Tryghed findes aldrig i ro.

Det ved du,

ved du nu.

Nu hvor det er for sent at vælge et andet felt.

Alt, du er, er seksuelt.

Når tanker blir brændt inde,

kan du bære dit sind

uden på tøjet eller bare tage det af.

Når omsorg er betinget af skønhed,

og når ingen andre ser dig, mens alle kigger, ved du at

du er fanget i et frihedsfængsel, knug din nøgle tæt,

så ingen lukkes ind, så ingen ved at du har grædt.

Du ejer intet andet med sikkerhed.

Ligesom din personlighed –

til lån fra sted til sted.

Selv i livsfare er du stolt.

Det' så koldt,

men du vil aldrig kunne holde varmen ud.

Havde du kunne vælge frit,

så var intet sket.

Du er her frivilligt.

Og savner du en sjæl,

kan du skjule dig bag cellens trygge tremmer,

mens verden larmer som en krig.

Er du fanget i et frihedsfængsel, knug din nøgle tæt,
så ingen lukkes ind, så ingen ved at du har grædt.
Derude mangler alle tålmodighed.
Du mister håb om kærlighed
og finder aldrig fred.

Hvem har tabt dig, var det mig,
eller er jeg kun ansvarlig for dine farlige forseelser?
Hvem har sagt dig, vi skal helt, helt derud
hver gang vi halter, når vi kun falder over os selv?

Som kujoner i et frihedsfængsel, tør du slippe ud?
Du siger, du er fri, men du er hæmmet af forbud.
Jeg mangler noget sikkert at holde ved.
Dæmoner forklædt som frihed
tog min opmærksomhed
Er jeg forgabt i et helved'?
Og hvor er min er min personlighed?
Her er kun ensomhed.

*Penny er HF-elev og singer/songwriter. Musikken til digtet kan høres her:
<https://www.youtube.com/watch?v=sQ-1zrTVZKQ>*

Hvordan opfatter vi den absolutte ondskab?

af Knud Nyboe Rasmussen

Hvordan opfatter vi den absolutte ondskab? Og hvordan skal vi tale om den? Skal vi på moderne vis tale om den som et intetkønsagtigt "fænomen", som ondskab eller det onde? Eller skal vi vove at være så gammeldags, at vi på linje med bibelen og den kirkelige tradition taler om den absolutte ondskab i personale kategorier, altså som den onde eller slet og ret Djævelen og alle hans gerninger og alt hans væsen?

Det var den franske digter Baudelaire, der engang skrev: "Det allerbedste trick, som Djævelen nogensinde har begået, er at overbevise verden om, at han ikke eksisterer."

Og noget kunne tyde på, at den "overbevisning" eller overtalelse er lykkedes ret godt, eftersom det i dag jo ikke ligefrem er Djævelen, som moderne mennesker taler mest om – undtagen når man tankeløst påkalder hans navn i eder og forbandelser. Ja, selv mange præster ved efterhånden ikke, hvad de skal stille op med talen om Djævelen. Derfor hører man jævnligt præster foreslå, at det er på tide at erstatte talen om Djævelen med en tale om ondskab eller det onde eller et andet upersonligt begreb.

Så inden vi går videre, var det måske på sin plads at spørge, om moderne mennesker overhovedet kan stille noget op med talen om Djævelen som en fjendtlig magt? Er det ikke simpelthen forældet mytologi og overtro uden nogen som helst forbindelse til den virkelighed, som vi lever i i dag?

Eller gemmer der sig i talen om Djævelen en uomgængelig og gådefuld realitet i denne verden? Det er spørgsmålet, som denne artikel vil prøve at give et bud på.

Vi springer først tilbage i tiden. I 1830'erne udspandt der sig i Danmark en strid om Djævelens eksistens – en strid, som udsprang af førende gejstliges egenrådige ændringer i dåbsritualet. Striden begyndte i 1832, da Sjællands stiftsprovst H.G. Clausen blev taget i selvbestaltet at foretage ændringer i dåbsritualet. Clausen var en rationalistisk teolog, som tilpassede kirkens ritualer efter sin teologi og ikke mindst efter fornuften. Når han døbte, erstattede han ordet "djævel" med "synd" i forsagelsen, og han udelod ordene "nedfor til helvede" i trosbekendelsen. Disse ændringer var

mange mere gammeldags kristne stærkt utilfredse med og indgav flere klager til biskoppen. Og sagen affødte en polemik mellem Grundtvig og H.G. Clausens søn, professor H.N. Clausen om dåben og djævforsagelsen.

I et skrift med titlen "Om løgnens fader" forsvarede Grundtvig talen om djævelen i forsagelsen og sammenlignede den rationalistiske benægtelse af djævelens eksistens med den barnlige forestilling, at man kan gøre sig usynlig ved at holde sig for øjnene, hvilket for Grundtvig svarer til forestillingen om, at "djævelen umulig kan gøre skade, når man blot hytter sig for at indse, at han er til". Som konklusion på skriftet skriver Grundtvig: "Det går nemlig, efter naturens love, med Djævelen, som med enhver virksom fjende, så han bliver både farligere og frygteligere jo mer man stræber at glemme ham, men bliver til spot, når man lærer kunsten at overvinde og fordrive ham ...". Grundtvig mener: når man lærer at fordrive ham ved hjælp af forsagelsen, som er givet os i dåben. Det er da også Grundtvigs både skyld og fortjeneste, at forsagelsen er blevet fastholdt ikke kun i vores dåbsritual, men at den også lyder sammen med trosbekendelsen, når vi i gudstjenesten "bekender vor kristne tro". Det er faktisk noget særligt for den danske kirke.

Så springer vi fra Grundtvig tilbage til Luther, som i skriftet "Om den trælbundne vilje" skriver et sted: "De kristne ved, at i verden findes der to riger, som bekæmper hinanden på det voldsomste; at det er Satan, der hersker i det ene, og at han af den årsag kaldes "denne verdens fyrste" af Kristus og "denne tidsalders gud" af Paulus; at han efter sin tilbøjelighed holder som fanger alle dem, der ikke er revet fra ham af Kristi Ånd – atter ifølge hvad Paulus bevidner – og ikke lader nogen som helst magt rive dem fra sig – lige med undtagelse af Guds Ånd, som Kristus tydeligt viser det i lignelsen om den stærke, der sørger for at vogte sin gård, så den bliver i ro og orden. I det andet rige hersker Kristus, og det rige står til stadighed Satans rige imod og kæmper med det; vi bliver hentet over til det rige, ikke ved vor egen stærke magt, men i kraft af Guds tilgivende kærlighed, hvorved vi bliver befriet fra denne værdiløse tidsalder, og bliver med ét befriet fra mørkets magt."

For Luther var Djævelen en nærgående og skinbarlig virkelighed, som han livet igennem kæmpede med og imod. Det afgørende middel eller våben mod Djævelens angreb var for Luther evangeliet om Guds nåde og barmhjertige hjælp i Kristus. Også bønner er et vigtigt middel imod Djævelen – "fri os fra det onde", eller den onde, som bønnen i Fadervor også kan, ja, måske skal oversættes. Midt i alle anfægtelser og sjælelige kampe beder vi "for at tale med vor Herre Gud og overlade sagen til ham", siger Luther et sted.

Men Luther kendte også til andre, mere "verdslige" midler til at fordrive Djævelens anfægtelser og angreb, f.eks. musikken. Djævelen er tristhedens ånd – siger han i en af sine berømte bordtaler. Næst efter evangeliet kendte Luther faktisk ikke noget bedre middel end musik og sang til at fordrive den djævelske tristhed og melankoli, som han selv led en del af.

Et andet råd fra Luther, når djævelsk tristhed og anfægtelse og tvivl overfalder et menneske, lød sådan: "Så ofte Djævelen plager dig med disse tanker, så søg selskab med andre mennesker, eller drik rigeligt eller fordriv tiden med pjat eller tag dig noget andet lystigt for. Man trænger nogen gange til at drikke mere end sædvanligt, til at spøge og pjatte og begå en synd af had og foragt for Djævelen for ikke at give ham lejlighed til at give os dårlig samvittighed over småting." Rådet minder næsten om det, som den gamle og kendte Askovlærer Jørgen Bukdahl engang gav mod melankoli og tristhed: "Drik en dram og syng en salme – det plejer at hjælpe!"

Det måske vigtigste vidnesbyrd om Luthers kamp med og trøst mod Djævelens anfægtelser og angreb, det er nok den salme, som man har kaldt reformationens kampsalme, "Vor Gud han er så fast en borg". I salmen tvinges Luther - ud fra sit eget livs bitre erfaringer - til at konstatere, ja, åbent indrømme, at "vor egen magt ej hjælpe kan, / let kan os fjenden fælde". Derfor handler salmen om at tage sin tilflugt til den eneste, som kan hjælpe, når det virkelig gælder, den almægtige Gud og hans énbårne Søn, "den Herre Krist".

Går vi nu frem til en forfatter og præst, som med stor ret kan kaldes discipel af både Luther og Grundtvig, nemlig Jakob Knudsen, så møder vi hos ham også tanker, der i allerhøjeste grad tager Djævelens virkelighed alvorligt. Jeg tænker ikke mindst på den sidste artikel, som Knudsen skrev inden sin død i 1917, nemlig en artikel fra 1916, som han kalder "Forsagelse og tro". Jeg har i en tidligere artikel i Nyt Babel (#26) henvist til denne vigtige artikel og citeret et par enkelte linjer fra den. Her vil jeg gå lidt nærmere ind på den.

I artiklen skriver Knudsen: "Thi vi må huske, at bagved Djævelens gerninger og væsen står han selv, Løgneren, som forstår den helvedes kunst, trods vor oprigtige rædsel og afsky, at spinde os ind i det, vi oprigtigt afskyr." Og hvad er så det? Det er, fortsætter Knudsen, "tvivlen om Guds godhed, dét onde, som gør allermest ondt, men som vi oprigtigt hader og afskyr. Det er den syge samvittigheds forbandede anklager, som er vor frygtelige plage. Og det er angsten, som stiger op fra evighedens afgrunde. Og der er vist meget mere." Og så fortsætter han: "Inden vi ved et ord deraf har Djævelen os midt ude deri, uagtet der på en måde intet var at tage fejl af, – vor afsky og rædsel

var ægte nok.” Og så kommer hjælpen, som Knudsen anviser mod sådanne djævelske anfægtelser. Han siger: ”Imod alt dette er det, vi af vor frelser har fået ordet, råbet: ”Vi forsager Djævelen og alle hans gerninger og alt hans væsen!”

Hvis anfægtelsen og de onde tanker og indskydelser, som vi hader, så forsvinder for forsagelsens ord, så vi får fred for dem, ja, så er det ifølge Knudsen en bekræftelse af, at der var tale om noget djævelskab. ”Der følger med det djævelske – siger han – en egen giftig træk, en egen dødens kulde, en angst fra den evige tomhed, som svinder for forsagelsen, når denne med rette er anvendt”, dvs. når det er virkeligt djævelskab, vi forsager, og ikke almindelige synder, der skal angres og tilgives. Der skelnes altså mellem djævelskab og synd.

Senere siger Knudsen: ”Forsagelsen angår altså alt det (men heller ikke andet end det), som det er vor inderlige lyst og vilje at komme af med, men som vi ved et slags djævelsk mirakel alligevel kan blive plagede meget af.” Og han tilføjer: ”Jeg må tilstå, at det er på dette punkt, jeg mest får at føle, at kristenlivet er en kamp.”

Som det forhåbentligt vil være fremgået, er de gamle digtere og teologer (Luther, Grundtvig og Jakob Knudsen) gode at få teologisk forstand af, når det gælder synet på det onde, ja, på Djævelen. Nu kunne man så i vores moderne tid tænke: Ja, ja, det var i gamle dage, da man var mere overtroisk, end vi er i dag, og derfor kunne tage Djævelen alvorligt. Men hvem kan det i dag?

Ja, det er der faktisk nogen, der kan, måske en hel del. Blandt andre en nulevende digter, måske en af de største danske digtere i dag, nemlig Søren Ulrik Thomsen. Jeg tillader mig derfor igen at pege på hans store essay i Weekendavisen den 27. december 2013, der bærer overskriften ”Derfor tror jeg på Djævelen” (findes også i ”Samlede Thomsen”). Med en række konkrete eksempler argumenterer Thomsen overbevisende for, at det ikke er nok at opfatte og tale om ondskaben i upersonlige begreber, men at der undertiden er en destruktiv vilje og intention i ondskaben, som lægger op til at tale om Djævelen.

Megen ondskab kan der være en naturlig forklaring på, opvækst, misbrug, miljø osv. Men i nogle tilfælde og situationer bliver der ifølge Thomsen en uforklarlig og gådefuld rest tilbage, som unddrager sig al forklaring. Han siger herom: ”Når jeg ikke vil være med til at afpersonalisere dén gådefulde rest, der bliver tilbage, når hovedparten af ondskaben er begrebet, ved at kalde den en ”energi”, et ”princip” eller en ”kraft” og ej heller vil anonymisere den i et filosofisk begreb om ”Det

onde”, men insisterer på at tale om Djævelen, skyldes det flere ting. Konfronteret med dette ufattelige taler vi gerne om ”blind ondskab”, men jeg hæfter mig omvendt ved, at denne ondskab jo netop er seende. For ikke blot har den et vågent øje for sine muligheder, men tillige en intention, nemlig at maksimere destruktiviteten. At ondskaben både er seende og har en intention karakteriserer for mig at se snarere en person end en energi, en kraft eller et princip...”.

Søren Ulrik Thomsen giver således et velargumenteret bud på, hvordan det også i dag giver mening at opfatte og tale om det absolut onde i personale kategorier. Derfor kan man også undre sig over, at mange præster (af alle!) har så travlt med at undsige opfattelsen af og talen om den absolutte ondskab som Djævelens værk og gerninger.

En præst i Nordsjælland, som i begyndelsen af 2022 skrev en bog med titlen ”Djævelen”, blev i den anledning interviewet i Kristeligt Dagblad, hvor journalisten bla. spurgte ham: ”Du siger, at vi ikke skal være så optaget af tanken om, at Djævelen ligger på lur for at friste lige netop os. Vil det sige, at trosbekendelsens ord om at forsvare Djævelen og alle hans gerninger og al hans væsen er irrelevant?” – hvortil præsten svarede: ”Så langt vil jeg ikke helt gå. Det er i hvert fald ikke noget, jeg helt har fået på plads.” Og så tilføjede han: ”Den passus i trosbekendelsen er en grundtvigiansk genindførelse af et gammel eksorcismeseritual, og jeg ved ikke helt, hvilken relevans det har i dag”.

Nej, det kan jo være, at tiden helt er løbet fra den gamle tale om en ond magt, som forvirrer og blænder os, som frister os både til overmodigt at betragte os selv som vores egen tilværelses skaber og herre – eller som frister os til ”undermodigt”, mismodigt, at synke ned i selvforagt og fortvivelse, helt at opgive ævret, ja, måske ligefrem tage sit eget liv?

Det er nok ikke tilfældigt, når jeg i mit lange præsteliv har skullet begrave eller bisætte folk, som havde taget deres eget liv, at jeg da så godt som altid har foreslået, at vi skulle synge Luthers salme ”Vor Gud han er så fast en borg” med ordene: ”vor egen magt ej hjælpe kan, / let kan os fjenden fælde”, hvorfor vi også i dén situation må forlade os på, at ”med os står den rette mand, / omgjordet med Guds vælde. / Det er den Herre Krist, / og sejer får han vist...”. Der er altså en, der er stærkere, og som har magt til at overvinde den fjende, som let kan fælde os.

Den førnævnte sjællandske præst, som har skrevet en bog om Djævelen, ”vidste ikke helt, hvilken relevans forsagelsen har i dag”. Det er en ærlig holdning og overvejelse at have. Jeg må indrømme, at jeg selv har det sådan, at jo ældre jeg er blevet, jo mere meningsfuld finder jeg talen om

Djævelen, og jo mere nødvendig og betydningsfuld er forsagelsen af Djævelen og alle hans gerninger og alt hans væsen blevet for mig som et dagligt værn imod den onde og hans djævelske indskydelser, fristelser og griller.

Ja, sammen med trosbekendelsen og fadervor er forsagelsen faktisk blevet et dagligt ritual for mig. Et befriende ritual, når anfægtende og truende, ja undertiden destruktive og onde tanker melder deres ankomst.

Knud Nyboe Rasmussen er cand.theol., tidligere sognepræst og foredragsholder. Artiklen baserer sig på et nyt foredrag med titlen "Djævelen – overtro eller realitet? Hvordan opfatter vi den absolutte ondskab?"

Til opbyggelse (anmeldelse)

af Maria Louise Odgaard Møller

Niels Thomsen har en god og sund skepsis overfor systemer, det være sig teologiske, kirkelige, politiske eller andre. Ulempen ved stivnede systemer og meninger er, at sagen selv kan mistes af syne. Og sagen i Niels Thomsens bog, der måske bedst kan karakteriseres som en ”erindringsantologi”, det er altid evangeliet, troen, kristendommen.

Så selvom det kun er enkelte artikler, prædikener og debatindlæg, der i indholdsfortegnelsen samles under overskriften ”Til opbyggelse”, så kunne dén overskrift såmænd godt sættes for hele bogen. En standende opgave for den kristne er at forsøge at se og forstå sit liv og kald i lyset af Jesu liv, død og opstandelse. At få indblik i et andet menneskes liv og læse en andens erindringer kan være en hjælp til dette. Det kan også være af almen interesse og til sand opbyggelse for den enkelte – hvis erindringerne vel at mærke er skrevet ud fra vinklen: "Hvad jeg blev givet" og ikke: "Se nu alt det, jeg fik udrettet" (og evt. "hvorfor jeg har ret").

Thomsens bog er gudskelov skrevet ud fra den første vinkel. Han kommer ind på et væld af forskellige emner, problematikker og teologer som fx Porto Novo Missionen, Hal Koch, de frie skoler, folkekirkeordningen, Johannes' Åbenbaring, Tidehverv og Villy Sørensen – med meget mere – skrevet i et tidsspand rækkende fra 1969 til 2022. Og selvom bogen ikke hører til i erindringskategorien i klassisk forstand, så kan alle bogens artikler, debatindlæg, oplæg, prædikener og overvejelser i det hele taget ikke undgå at blive læst som et vidnesbyrd om et liv levet i konstant livtag med evangeliet om tømrersønnen fra Nazareth, der som Guds søn døde og opstod for vores skyld. Fordi, som sagt, Thomsens sag er evangeliet, troen, kristendommen, livet. Og derved bliver man som læser opbygget. Man tvinges til selv at tage stilling til kristendommen og overveje, hvordan evangeliet kaster lys, nåde og velsignelse ind over ens eget liv.

For det meste har jeg fundet mig selv enig med Thomsen, andre gange uenig, men i grunden er det ikke vigtigt, om man er enig eller uenig med ham. Det virkelig givende ved bogen er, at Thomsen skriver meget klart og let om dybe og vedkommende emner, og at han aldrig putter med sin egen holdning. Det gør det desto nemmere selv at tage stilling og gøre sig sine egne overvejelser.

Niels Thomsen har gennem mere end seks (!) årtier præget dansk kirkeliv og den teologiske forskning og debat. Hans virke er overordentligt bredt: Han har været ansat som forsker ved universitetet, været på studieophold i Rom og Paris, han har været frimenighedspræst i Ryslinge, rektor for Præstehøjskolen, censor ved de teologiske fakulteter, medredaktør af tidsskriftet Fønix og desuden engageret i flere forskellige bestyrelser og arbejdsgrupper. Dertil kommer Thomsens 12 bøger samt et hav af artikler, debatindlæg mv., hvoraf en betydelig del nu er samlet i den bog, som anmeldelsen her drejer sig om.

Niels Thomsen skriver i forordet, at han er overrasket over, hvor god sammenhæng, der er i bogen på trods af både bredden i emnerne og det store spænd i tid. Sammenhæng kan der bestemt være noget om. Samtidig står indtrykket af et mangfoldigt virke med grene ud i mange kroge af dansk ånds- og kirkeliv stærkt tilbage efter endt læsning. Apropos sammenhæng: Niels Thomsens virke som præst i Ryslinge Frimenighed både begyndte og sluttede med hhv. indsættelses- og afskedsprædiken på 10. søndag efter Trinitatis, og dermed med prædikener over den samme tekst, nemlig Luk. 19,41-48 om tempelrensningen.

Første prædiken i Nazarethkirken i Ryslinge er holdt i 1969, den sidste i 1985. Der anes nok en forskel på den måde, at prædikanten er blevet mere erfaren, mere direkte. Men der prædikes stadig i samme tone og med en vilje til velgørende klart at tale om et menneskeliv, hvor skyld og skam er grundvilkår, og hvor vi har brug for Guds frelse. Det hele sagt under den lutherske præmis, at vi har brug for gudstjenesten og forkyndelsen for at høre Guds Ord talt til os.

Således i afskedsprædikenen: ”Hvis vi er optaget af at kæle for os selv og forbedre vore vilkår, så ender det mærkværdigvis med, at vi kommer til at forkludre vort menneskeliv. Det er, fordi vi ikke kan sige os selv dét, der er sandheden om os: At vi er skabt i Guds billede, at vi er faldet, og at vi i tro til, hvad Gud har sagt og gjort, kan være frimodige alligevel. Det er heller ikke noget, vi kan lære udenad som en lektie. Det er noget, vi må have sagt til os – igen og igen – i vort bedehus” (s. 247).

Som allerede nævnt viser Thomsen flere steder en udpræget skepsis mod i kirkelige eller teologiske kredse at vandre, evt. marchere, i takt. I en artikel om ”Tidehverv til opbyggelse” fra 2017 viser han, hvordan de toneangivende præster omkring bladet og sommermødet fra 1930'erne og et par årtier frem ikke var ganske enige om en bestemt teologi, men hver for sig optagede af, med N.I. Hejes ord, ”at lade den evangeliske grundstemning stå”. Det gjorde hhv. N.I. Heje, K. Olesen

Larsen og G. Brøndsted på forskellig vis. Olesen Larsen med sine store Kierkegaard-artikler, der, som Thomsen skriver det, ikke så meget handlede om Kierkegaard, men om det, Kierkegaard pegede på: evangeliet. "Hans interesse var ikke Kierkegaard, men den sandhed om evangelium og menneskelighed, som han selv havde fundet med Kierkegaard" (s. 160). Og sådan bør enhver teologisk eller kirkelig "retning" indimellem standse op og spørge sig selv om sigtet: Gælder det om at være ægte grundtvigianer, tidehvervsmand, indremissionær eller folkekirkemidtbaneaktivist – eller gælder det om til stadighed at have sagen for øje, nemlig evangeliet.

I øvrigt er det tvivlsomt, om Niels Thomsen vil kalde sig grundtvigsk eller have navn af "grundtvigianer", til trods for at meget af hans virke er foregået i netop sådanne kredse og meget af det, han skriver om, handler om Grundtvig og det grundtvigske. Det er skægt at læse hans "Knækprosa ved fødselsdagsfesten for Grundtvig på Ryslinge Højskole" fra 1983, da Den Gamle fyldte 200 år.

Thomsens pointe er her, at Grundtvig sandelig ikke havde fortjent at blive gjort til en "fællesnævner": "Fællesnævner for Tvind og Ryslinge for sort skole og friskole og folkeskole for land og by for folkesocialister og venstremænd for skidt og kanel for øst og vest og syd og nord for sandt og løgn og ondt og godt og lys og mørke for op og ned og ud og ind (...) Det havde han ikke fortjent. Han var en ufredsmand. (...) Vi snakker om Grundtvig, Det gjorde han ikke. Han var ikke grundtvigianer. Han talte om liv og død og havde opdaget, at der var forskel. Han holdt med livet og var imod døden" (s. 150ff.).

Igen: Det gælder ikke om at være medlem af et teologisk parti og finde ud af at være ægte grundtvigianer, kierkegaardianer eller andet. Det gælder livet; det skabte og det evige. Og det er det samme som evangeliet. Undervejs både kan og skal vi så lade vores meninger brydes om, hvad sand tale om menneskelivet er, og hvad sand forkyndelse af evangeliet er; vi skal, og det må gerne være i ufred, tale om, hvad mennesket er, hvad livet er, hvem Gud er, hvad frelse er, hvem Kristus er, hvad kirken er. Og her er Thomsens bog jo i sig selv et vægtigt bidrag.

Og apropos den samtale og diskussion om, hvad Grundtvig så "i virkeligheden" mente, der har stået på i mere end 200 år, så er Niels Thomsen, hvis svigerfar var Kaj Thaning, ikke bleg for, kort og fyndigt, at medgive, at "Thanings adskillelse af det kristelige og det folkelige fik stor indflydelse på højskolerne, og kom til at legitimere mange højskolars stigende afstand til kirke og kristendom" (s. 165). Ja, mon ikke!

Denne afstand, legitimeret med Thanings fremhævelse af ”Menneske først, kristen så”, har siden bredt sig langt ind i kirkelige, grundtvigske kredse, hvor det er blevet tolket på en måde, så man kan få indtryk af, at ”fællesskab” er blevet vigtigere end evangeliet, skabelsen vigtigere end, eller eventuelt lig med, frelsen.

Thomsens knækprosa fra 1983 være hermed anbefalet til videre diskussion og/eller selvransagelse (også) i grundtvigske kredse, gerne læst sammen med Thomsens artikel om Luther og Grundtvig, hvor hovedpointen er, at de to havde det til fælles, at de ikke ville sige noget nyt, fordi reformationen ikke var en fornyelse, men en tilbagevenden til oldkirkens umistelige indsigter.

Det kan ikke undgås, at der i en udgivelse, hvor noget af det trykte har mere end 50 år på bagen, vil være noget, der virker bedaget. Det kan så læses for det historiske vidnesbyrds skyld, og det er fint. Således er der fx sket en del indenfor det ritualteoretiske område siden Thomsen skrev sin artikel ”Lad os ikke ringeagte mysteriet og kulten” i 1971.

Ligeledes er det tydeligt, at artiklen ”Den folkekirkelige illusion” fra 2002 er skrevet inden aktivitetskirken med alverdens tiltag som spaghettigudstjenester, mandefrokoster, yogagudstjenester, gravidsamtaler mv gik amok, og at der derfor i dag må stilles andre spørgsmål til forholdet mellem, med Thomsens ord, ”kernemenighed og udkantsmenighed” end dem, Thomsen stiller i artiklen.

Til gengæld kan Thomsen nu, tyve år senere, få svar på et af de spørgsmål, han stiller, nemlig om en ”effektiv markedsføring” af kirken kan fordoble søndagsmenigheden fra 2% af folkekirkens medlemmer til 4%. Efter tyve års erfaring med aktivitetskirkens ”effektive markedsføring” kan der svares ”nej” til det spørgsmål.

Langt størstedelen af bogens indhold er endnu både aktuelt og relevant, uanset at en del er skrevet for 20, 30, 40 år siden eller mere. Det i sig selv vidner jo om, at Thomsen for det meste har fat i noget sandt og væsentligt. Således også hans kommentar til diskussionen i 2013 om folkekirkens styreform. Thomsen viser klart og køligt, at der sker et skred – og det er ikke blevet mindre siden 2013 – dér, hvor en præst ikke længere kaldes af en menighed til at forkynde evangeliet for menigheden i lyst og nød, til hverdag og fest, men hvor en præst af organisationen pålægges at yde ”præstelig betjening” til en gruppe ”borgere”. Her sker der uvægerligt noget med kirkebegrebet og med forståelsen af, hvad både en menighed og en præst er. Og det ”noget”, der sker, er ikke godt – med Thomsens ord: ”Udtrykket 'præstelig betjening' gør det lettere at løse præsten fra en

grundlæggende samhørighed med de mennesker, han arbejder iblandt, til at han skal være til disposition for organisationen” (s. 193). Var det det, vi mente med ”folkekirke”?

Niels Thomsen er en god skribent, en klarsynet teolog med sans for det dybe og sande, en polemisk debattør med noget vigtigt på hjerte og med en velgørende evne til at sætte fingeren på det ømme punkt dér, hvor det hele går lidt for godt op og det hele bliver lidt for pænt og poleret. Ordet ”systemkritiker” i bredeste forstand falder mig ind. Om han vil det eller ej, har han nok her noget til fælles med Grundtvig. Thomsens lange liv, hans brede virke, hans store erfaring, hans konstante optagethed af tro, kristendom, kirke, historie og evangelium lyser ud af siderne. Store historiske og teologiske linjer trækkes klart op, og der dykkes med omhu ned i enkelttemaer. Og samtidig med at klarheden skrives frem, så bevares også paradokserne, tvetydigheden, modsætningerne – ved emnet, personen, teologien, kristendommen; ja, ved livet selv. Det er en bedrift. Bogen med dens indbyggede fordring til læseren om altid at holde sig sagen for øje, nemlig den kristne tro og alt hvad vi heri skænkes, være hermed anbefalet!

—

Niels Thomsen

Historie, teologi og forkyndelse – artikler, debat og opbyggelse

441 sider

forlaget Eksistensen 2022.

Maria Louise Odgaard Muller er frimenighedspræst i Ryslinge frimenighed

Holberg uden pis (en slags anmeldelse)

af Merete Bøye

Hvis man kikker i avisen ser det ud til, at der i dagens Danmark bliver sat masser af klassiske teaterforestillinger op over hele landet. Imidlertid viser det sig næsten altid, at disse opsætninger er fulde af ”nytænkning”, og hvis man ikke bryder sig om teater, der er ”aktualiseret, så det bliver relevant for et moderne publikum”, så er man ilde stedt. Hvor går man hen, hvis man gerne vil se et Holbergstykke, men ikke har lyst til at se Jean de France i en fortolkning, hvor det egentlig handler om Putin, eller Erasmus Montanus, men hvor det foregår på et gymnasium i Holbæk i 2023? Eller ”Holberg med bar røv, food fight og indianerkostume”, som Aarhus Stiftstidende skrev i en seksstjernet anmeldelse af Århus Teaters opsætning af ”Den Vægelsindede” i 2020. Hvor går man med andre ord hen, hvis man bare gerne vil se Holberg uden pis?

Svaret er: man går til en forestilling med Teaterselskabet Pulchra Semper Veritas (forkortet PSV). Desværre valfarter anmeldere fra lokale dagblade ikke just til deres opsætninger, og det er en skam, for der er virkelig meget at hente hos dem. Ensemblet, som har specialiseret sig i Ludvig Holberg, har åbenbart eksisteret i mere end tyve år, men jeg opdagede dem personligt først i 2022, hvor en gammel bekendt gjorde mig opmærksom på deres eksistens, fordi jeg på facebook netop efterlyste en teaterforestilling uden ”spændende nytænkning”.

Så hele familien drog spændte af sted til Den gamle By i Århus, hvor Teaterselskabet PSV i foråret 2022 opsatte ”Den politiske Kandstøber” på Helsingør Teater. Og dels fordi det i sig selv i al sin 1722-agtighed er et morsomt og evigt aktuelt stykke, dels fordi skuespillet var ualmindelig veloplagt og begavet, gik det rent ind, selv hos min dengang niårige søn.

I bilen på vej hjem talte vi om, hvordan vi selv er nogle politiske kandestøbere, når vi sidder og kloger os over middagen eller på sociale medier. Vi diskuterede også, om indførelsen af demokratiet nu har gjort det nødvendigt, at også hjulmagere og posekiggere engagerer sig i politik? Og så var vi enige om, at det er herligt, at ikke bare kandestøberen, men også hans kone, hans

tjener og de snobbede overklasseløg får et hak i tuden af Holberg. Ingen går ram forbi, hverken tyende, borgere eller dem på den øverste, øverste, øverste hylde, og sådan skal det være.

Tænk engang, alle disse aktuelle og for moderne mennesker relevante betragtninger faldt os ind helt spontant, på trods af at ingen instruktør havde proppet pointerne ned i halsen på os.

Naturligvis måtte vi atter af huse i 2023 for at se Teaterselskabets nye produktion. Ret overraskende havde de i år valgt at opsætte et af Holbergs mindre kendte stykker, "Ulysses von Ithacia". Holberg skrev i sin tid dette stykke som en parodi på en dengang populær slags teaterforestillinger, der blev opført af omrejsende skuespillere. Det var storslåede heltedramaer, som ofte hentede inspiration fra historien eller græsk / romersk mytologi, og som var fremført med stor patos og fyldt med action og vilde tekniske effekter. Stykkerne handlede som sagt ofte om mytologiske helte, men der blev frit blandet personer sammen fra forskellige æraer, og de talte sammen på samme måde som folk i stykkernes samtid. Holberg leverer med andre ord i dette stykke en kritik af sin samtids tendens til at ville peppe gamle historier op med smarte effekter og moderigtig dialog. Begynder det at lyde bekendt?

For en gangs skyld fraveg Teaterselskabet deres forsæt om ikke at "opdatere" og "aktualisere" stykket, men valgte i stedet at lægge figurene moderne fraser som "Oh, my gaaad!" og "Netflix-shows" i munden. Dette var dog helt i tråd med Holbergs intention, for de 2023-klingende udtryk var indført som erstatning for sådanne tilsvarende fraser, som var smarte og tidstypiske på Holbergs tid. Et kikset dragekostume kom på scenen som eksempel på datidens smarte special effects, og man kunne dårligt undgå at komme til at associere til vore dages "awesome CGI", der ofte virker bedaget efter 4-5 år.

Igen var skuespillerne dygtige og veloplagte, replikkerne blev leveret med god timing, og det hele blev fremført med følelig ærefrygt for – og kærlighed til – det foreliggende manuskript. Det irriterede mig en lille smule, at én af skuespillerne flere gange sagde "det kommer for mig" i stedet for "det kommer mig for", men ellers kan jeg faktisk ikke finde på noget at være sur over, og det plejer jeg ellers nok at kunne. Den medbragte, nu tiårige, søn havde med behørig respekt iført sig jakkesæt og slips (man skal klæde sig pænt på, når man skal i teateret), og han lo så tårerne trillede på alle de rigtige steder. Så kom ikke og sig, at moderne ungdom ikke kan forstå eller sætte pris på klassisk teater.

Holberg lader stykket slutte med, at udlejerne af teaterkostumerne kommer ind på scenen for at kræve deres penge af hovedrolleindehaveren. I Teaterselskabets udgave er det dog Christian Lollike (en teaterinstruktør, der er berygtet for sine ”radikale nytænkninger” af klassiske teaterstykker), der kommer for at kræve udklædningerne tilbage, for han skal bruge dem på Århus Teater, hvor han skal opsætte et potpourri af forskellige Holbergstykker ”kogt ind til en Maggi-terning”. En overraskende ligefrem og svidende replik til den slags røvsyge teatermoderniseringer, som ensemblet sikkert godt har fornemmet, hænger netop deres publikum langt ud af halsen.

Et Holberg-stykke slutter oftest med en kort, rimet monolog, og igen havde Teaterselskabet valgt at fravige princippet om ikke at ændre på forlægget – dog ud fra en klar intention om netop at drive pointen om, at forlægget er godt nok i sig selv, hjem. Jeg har fået lov at bringe den ændrede slutmonolog her:

*Nu håber vi at ingen mer
Sig over os skal klage
At slide på komedier
Med sprog fra gamle dage*

*Og sige en komedie
Kun up-to-date må være
Så vi moderne folk kan se
Hvad man af den kan lære*

*Komedien - den ironi -
Skal være let at fatte
Men nymodens idioti
Spolerer Holbergs skatte*

*Se her man engelsk glose får
Så det i øret river
Fra Grækenland til Troja går
Én dag mands alder bliver*

*Man set har kæmper herudi
Belejringer og krige
Tog, jomfrurov og hekseri
Nu et, nu andet rige*

*Nu en der af fortvivlelse
Sig livet vil fratage
Nu folk skabt om til svin til træ
I luften gloend drage*

*Om nogen Netflix-serie
På TV-skærme brede
Man bedre mig kan lade se,
Jeg vil hr. Borberg hedde!*

Det er desværre for sent at opleve de to omtalte forestillinger, men Teaterselskabet opsætter hele tiden Holberg-stykker på forskellige scener i landet. Læg mærke til dem, hvis du ligesom jeg er træt af at blive talt ned til af moderigtige teaterinstruktører og bare gerne vil have et stykke med Holberg uden pis.

Trinitatis Søndag (prædiken)

af Nana Hauge

I år markeres 75 året for ordinationen af det første kvindelige præster i folkekirken. Jeg er naturligvis glad for denne ordning, det siger sig selv. Alligevel er der noget ved markeringen, der nager mig, og det er dens fokus på det særlige præsteembede. Det særlige præsteembede, det er det som en sognepræst bestrider. Men det er jo ikke det eneste præsteembede, der findes i en kirke. I en kirke har alle døbte faktisk et præste-embede. Sådan skriver apostlen Peter til de døbte i et af sine breve:

”I er en udvalgt slægt, et kongeligt præsteskab, et helligt folk, et ejendomsfolk, for at I skal forkynde hans guddomsagt, han, som kaldte jer ud af mørket til sit underfulde lys.”

Så er alle døbte altså præster og har et embede. Der er kirkegænger-embedet, og der er også forældre-embedet – altså oplæringen af børnene i troen. Endelig er der også det meget vigtige: lytteembedet. Alle disse embeder har altid været bestridt af kvinder, men det er som om, det ikke tæller. Det bliver i hvert fald ikke rigtig fremhævet eller fejret på trods af den store rolle det spiller i bibelen og i den kristne menighed.

Jeg vil opholde mig lidt mere ved lytteembedet. For er det ikke det embede, Nikodemus henvises til i den beretning om hans møde med Jesus, som vi lige har hørt?

Nikodemus kommer til Jesus. Han har nogle spørgsmål. Men han har også travlt med at opregne, hvor meget han ved i forvejen. Han var jo farisæer, og det vil sige han var en meget lærd mand, der havde studeret skriften. Han mente, at han havde forstået hvem Jesus var. Han mente, at når han blot fik klarhed over nogle ting, så var det i orden alt sammen. Når han blot fandt ud af hvad han skulle gøre, så ville han gøre det. Man forestiller sig hvordan han snakker og snakker, næsten som var han til en jobsamtale, eller eksamen.

Men læg nu mærke til, hvordan Jesus afbryder. Ja, stopper ham. Det er som om han siger: alt det du ved og kan og gør – det kan du godt glemme, for: "Den, der ikke bliver født på ny, kan ikke se

Guds rige." Alt det Nikodemus kom med blev altså afvist, og han blev henvist til en helt anden vej, end den han havde regnet med: At blive født på ny.

Nu er han helt på bar bund. Hvordan kan det gå til? Det er det eneste, han siger herefter. Udover de to spørgsmål bliver han tavs. Pludselig er han henvist til at lytte. Lytte til Guds søn. Til de sælsomme ord om at blive født igen, om ånden, der blæser hvorhen den vil. Om menneskesønnen, der skal ophøjes, for at enhver der tror skal have liv i ham.

At lytte, at blive tavs. Uden tavshed kan Guds ord slet ikke høres. Det er en gennemgående tanke hos oldkirkens teologer, at Kristus blev undfanget i Maria gennem hendes opmærksomme lytten. Mange afbildninger af undfangelsen viser øjeblikket, hvor en stråle, som vel skal symbolisere Gabriels stemme, kommer mod Marias øre, og i samme øjeblik ses det lille barn under hendes hjerte. På andre billeder kommer Jesus-barnet så at sige ind i Maria gennem øret.

At undfange et barn gennem hørelsen forekommer måske bizart for den moderne tanke. Ikke desto mindre udtrykker motivet, hvilken afgørende rolle det at lytte har for troen, for at undfange ordet så at sige. Derfor er lytte-embedet så vigtigt. Fordi: du fødes ikke igen ved at kunne en masse ting, stille op med en masse meritter og viden. End ikke Nikodemus, der var så klog og lærd og from, havde nogen fordel frem for andre, måske endda tværtimod, for jo mere man ved og kan, jo sværere kan det faktisk være at lytte.

Men troen kommer af det der høres. Derfor må man sætte sig ned og lytte. Det fremhæves mange gange i bibelen. Tænk på Jesu mor Maria der gemte ordene i sit hjerte og så ellers tav. Eller den Maria, der lyttede ved Jesu fødder, mens hendes søster havde travlt med at lave til.

Eller hvad med de tavse kvinder i menigheden. De har alle valgt den bedste del. Derfor er de billedet på ordets hører, og deres tavshed er udtryk for, at de gemmer ordene, de hører, dybt.

Tænk hvis vi slet ikke behøver at undsige og undskylde Paulus formaning til kvinderne i menigheden om at tie, fordi formaningen egentlig drejer sig om det tavse lytte-embede. Tror du ikke på tavshed?, spørger Kierkegaard. Det gør jeg, skriver han. Uden tavshed kan Guds ord slet ikke høres. Så tavsheden, lytteembedet. Så kan du høre hvad Jesus siger. At det drejer sig om at blive født igen.

Hvad er det så egentlig, Jesus siger, når han bruger den metafor? Lad os se på, hvordan et menneske bliver født, sådan helt konkret. Kan et menneske bidrage med noget til sin egen fødsel? Nej. Det kan det ikke. Ingen af os der er her, har gjort noget som helst for at blive født.

Dvs i forhold til troen, der er du ligesom et nyfødt barn. Du kan ikke bidrage med noget til din genfødsel, ligesom et barn ikke kan gøre noget for at blive født. Det er en anden, der må gøre arbejdet, for at du kan blive født. Du er født ved et andet menneskes anstrengelser. Den, der har født dig, er faktisk gået igennem en del for at du kunne komme til verden. Det ved enhver, der har set en kvinde føde, endsige enhver, der selv har bragt et barn til verden.

Tænk også på, at veer eller det at være i fødsel hedder labour på engelsk. Den fødende kvinde arbejder virkelig og hun føder under store pinsler. Måske forstår vi det ikke helt nu om dage, hvor vi har så mange hjælpemidler, hospitaler og epiduralblokader, og hvor langt de fleste kvinder overlever fødslen.

Men prøv at tænke på dengang der ikke var bedøvelse og hospitaler, dengang hvert eneste barn, der blev født, blev født med stor risiko for moderens liv og nogle gange på bekostning af moderens liv.

Det, Jesus siger her, er: Jeg er som en fødende kvinde. Det er ved mig du vil blive født igen – ikke bare vil det koste mig møje og besvær og smerte og pine. Nej det vil koste mig mit liv.

Dvs – at blive født igen. Det sker for Jesu Kristi skyld. For hans lidelses og døds skyld. Ved hans fortjeneste bliver du født igen. Det er det, vi aldrig må glemme: at vi bliver kristne ved at fødes på ny af Helligånden. Ikke ved at vi kan og ved en hel masse. Og vi bevares i det nye liv af Helligånden i de Helliges samfund, det vil sige i den kristne menighed, kirken, hvor vi er henvist til at lytte til Guds ord. Det og ikke andet. Amen